

5. Волошина Л. Ельза: притча про любов. *Український письменник*. 2006. Вип. 3. С. 73–88.

6. Когут О.В. Архетипні сюжети та образи в сучасній українській драматургії: монографія/ за ред. О.В. Когут. Рівне: НВУГП, 2010. 440 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-1-29>

**РОМАН «УТОПЛЕННЯ» ОЕ КЕНДЗАБУРО: МІСЦЕ
МИТЦЯ/МИСТКИНИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
«ДУХУ ЕПОХИ» НАЦУМО СОСЕКИ**

Дудар Я. О.

*аспірантка кафедри порівняльної філології східних
та англомовних країн*

*Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Однією з характерних стильових рис всієї творчості Ое Кендзабуро є саме семантика наративу покоління. В полі зображення постають як сучасники самого письменника, так і молоді, прийдешні покоління – це тло конфлікту людини і її часу, що простягається майже на століття і визначає мету художнього зображення японського письменника.

Прийняття та пізнання концепції пізнього стилю Едварда В. Саїда [1] визначило та змінило попередньо встановлені письменником канони власного романного стилю, спонукало до перегляду, вигарто-вування еkleктичних естетичних категорій в романі «Утоплення» (『水死』, 2009). В цьому тексті автор/наратор майже повністю трансформується у спостерігача, що фіксує у тексті конфлікт нового покоління та свого власного. Проблема постає не просто у зображенні прагнення жінок до визнання своїх здібностей та сили чоловіками, але вже процес, що відбувається. У тексті відсутні знаки питання чи можуть жінки бути «митцем», тут вони знаходять свою унікальність, тому що вони – «мисткині» зі своїми власними і новими творчими підходами. Це вже не просто гендерна проблема сприйняття суспільством інваріанту існування жінки-митця, що не має сталого образу у японській культурі, що має власну та нову мову, інструменти та теми; але й проблема боротьби з епохою Сьова, що закарбувала образ **чоловіка-митця** і його власні художні теми. Роман торкається різниці між історичними періодами

Японії та в свідомості людей: що є «дух Мейдзі», що є «дух Сьова», що є «дух Хейсей».

Ое/Когіто є митцем епохи Сьова, і він розуміє, що його час вже майже вичерпано: на зміну йому вже прийшли нові митці, і що найважливіше – мисткині. Позаду нього лишаються ті ж нерозв'язні соціо-культурні та політичні проблеми, що все ще продовжують впливати на сьогодення японців.

Письменник своїм романом доводить, що насправді зміни починаються з мистецтва, і тому митці – це їх передвісники та рушії.

В трилогії «Дивна Пара» (『おかしな二人組』, 2000–2005) Ое аналізував, в першу чергу, своє минуле та тих, хто пішов з життя, намагаючись знайти причину їх спільного нещастя – і прийшов до висновку, що проблема криється лише в самому поколінні. Ці чоловіки, що завжди були головними героями романів Ое, образами з котрими він міг себе асоціювати, відтворювати себе як художнє альтер-его мали багато спільного: *むしろそれは、古義人の世代の男たちに共通の生活態度かもしれない…… // Можливо, це все через відношення до життя, що було характерним для чоловіків покоління Kotito* [3, с. 42]. Ое був свідком, як ті, кого він знав страждали на самоті, і помирали передчасно, як Місіма Юкіо, його швагер Ітамі Дзюдзо (в результаті трансформований у образ Горо), і він сам.

Роман «Утоплення» чітко презентує змінення ідей попередньої епохи задля побудови кращого майбутнього. Так герой Масао, режисер, що уособлює образ чоловіка-митця ще попередньої епохи, запитує Ое/Когіто: *この時代に生きた人はみんな、それに影響を受けたんでしようか? // Люди, що жили в цю епоху [Мейдзі] – чи були вони під її впливом?* [2, с. 138], апелюючи до відомої концепції іншого японського письменника – Нацуме Сосекі про «дух Мейдзі» (明治の精神) [4] в романі «Серце» (『こゝろ』, 1914) [4]. Це питання не має однозначної відповіді для автора і героїв роману. В першу чергу, епоха Мейдзі уособлює реформи в кожній сфері життя нації, відмову від сьогунату та перехід влади до імператора Мацухіто. Це дух усвідомлення власної національної ідентичності в рамках нового часу. Проте, роман Сосекі – це зворотна сторона, наповнена відчуттям приреченості, вини і тінню смерті.

Ое створює свого головного героя/нове альтер-его пізнього стилю, Когіто, що особливо в трилогії «Дивна Пара» є залежним від своєї доби, і як не намагається – не може звільнитися від неї. Але в цьому романі молоде покоління, і саме жінок, цікавить чи можуть вони звільнитися від

впливу своєї доби та попередніх – нав'язаних жорстоких і несправедливих суспільно-культурних норм.

Але, більш важливими питаннями, що хвилює героїв є: хто саме є носієм духу своєї епохи насправді? – Чи це люди яких більшість? Чи навпаки? Що відбувається з людиною, коли її епоха закінчується?

Ое, використовуючи Когіто відповідає наступне: 時代から離れて、周りの人間とはできるだけ無関係に生きようとする人間こそ、その時代の精神の影響を受けてるんじゃないかと思うね。// *Розлучаючись зі своєю епохою, такі люди починають жити окремо від свого оточення – чи не тому це відбувається, що вони є під впливом духу своєї доби?* [2, с. 139]. Для японського письменника відчуття прірви між окремою особистістю та оточенням є ультимативним проявом поетики пізності, котру він досліджує в своїх останніх текстах. Його головна мета – «передати дух доби» (時代の精神の表現をめざす) [2, с. 139], що не зможе вже тривати після його смерті. Епоха закінчується не з офіційним проголошенням, а з життям її носіїв. Так і Ое говорить, що його не хвилює факт власної смерті як людини, але хвилює смерть як митця своєї доби: <...>死ぬことになれば、自分は時代の精神に殉死するようになもんだ。// *Якщо я помру, це те ж саме, що я вчиню самогубство власному духу епохи* [2, с. 139]. Саме це і постає однією з причин, чому він потерпає від незупинного прагнення завершити той перший [останній] роман, що уявляв собі як головний твір життя; того розчарування, коли обставини завадили цьому. Поступово, Когіто приходять до розуміння, що створити роман як він собі його уявляв неможливо, але історія може бути розказана по-іншому, – через мову мисткинь та жінок, що отримали головний голос в його романі.

Література:

1. Said E. On Late Style: Music and Literature Against the Grain / edited by M. Wood. London: Bloomsbury Publishing Plc. 2006. 208 p.
2. 大江健三郎. 水死. 講談社. 2009. 450ページ.
3. 大江健三郎. 取り替え子. 講談社. 2000. 392ページ.
4. 夏目漱石. ころ. 文藝春秋. 1996. 478 ページ.